

PUNCT DE VEDERE ASUPRA CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE ÎN DOMENIUL URBANISMULUI ȘI AMENAJĂRII TERITORIULUI ȘI PROCESELE DECIZIONALE DIN ROMÂNIA

Cătălin Niculae SÂRBU

Conf. dr. arh., Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” București

Abstract. The paper presents a viewpoint on urban and spatial planning in Romania, discussing the specific features of the field, its use in decision making and issues specific to Romania, particularly after joining the European Union.

Key words: urban planning, spatial planning, research.

1. Specificul cercetării în urbanism și amenajarea teritoriului

Discuțiile despre cercetare referitoare la domeniile Urbanism și Amenajarea Teritoriului prezintă dificultăți datorită limitelor fragile care pot fi stabilite între aspectele teoretice și cele practice ale celor două tipuri de activități. Mai mult, referindu-se la scopuri care se adresează direct sau în subsidiar atingerii unor obiective ale dezvoltării, așadar raportate la societate, domeniile poartă pecetea epocii la care se referă și exprimă dinamica generală a aspirațiilor comunităților pentru teritoriile pe care trăiesc.

Plecând de la acest considerent, putem afirma faptul că distincția dintre teoria urbană și teoria (planificării) urbane și teritoriale nu este viabilă intelectual datorită faptului că prin originile sale istorice și prin justificarea practică a planificării urbane, acestea **depind de o viziune asupra orașului și teritoriului** mai degrabă decât o simplă metodă de a ajunge la prevederi.

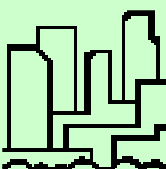
In plus, dependența de context a planificării efective conduce la

necesitatea ca activitatea de planificare să fie legată într-o înțelegere multidimensională a câmpului în care operează. În consecință, obiectivul planificării spațiale reprezintă o creație conștientă a orașului adecvat, care necesită un cadru normativ imperativ.

Condițiile caracteristice în care se desfășoară activitățile de cercetare în domeniile considerate conduc la trăsături specifice caracterizate în planul obiectului de studiu de complexitate, iar în acela al metodelor de abordare de interdisciplinaritate.

Complexitatea structural - funcțională a teritoriului și a fenomenului urban face necesară **înțelegerea și utilizarea** unei mari cantități de informații extrem de diverse, de natură să fundamenteze modelarea realității spațial-teritoriale.

În consecință, studiul și deciziile aferente în plan direct practic **necesită resurse (competențe) umane/ profesionale extrem de diverse**, ceea ce susține ideea că interdisciplinaritatea constituie o trăsătură fundamentală a Cercetării în Urbanism.

Pe cale de consecință, una dintre tendințele mai vechi ale activităților de cercetare din domeniu o reprezintă diversificarea principiilor care guvernează organizarea spațiului, fapt care a condus la necesitatea de a evita ca acestea să fie determinate doar de obiectivele economice pe termen scurt.

2. Urbanismul și Amenajarea Teritoriului - instrumente de decizie

Dincolo de aspectele teoretice, prezente atât în câmpul conceptual al domeniilor cât și în acela al metodelor de realizare a documentațiilor specifice, Amenajarea Teritoriului și Urbanismul reprezintă instrumente de decizie la nivel național și local pentru elaborarea strategiilor și politicilor de dezvoltare. Acest lucru este definit pe de o parte de **aspectul analitic** al acestei activități, care poate pune la dispoziția decidenților analize complexe multisectoriale, iar pe de altă parte de **caracterul prospectiv și de sinteză** generat de atributul spațial al oricărui proces de dezvoltare.

Mai mult, domeniile Amenajarea Teritoriului și Urbanism reprezintă **domenii de sinteză**, ele structurând, pe baza **criteriului dezvoltării spațiale** elementele de strategie și planificare ale dezvoltării social-economice dintr-un teritoriu dat, pentru orizonturi de timp definite.

În plus, **dezvoltarea spațială constituie elementul integrator** al politicilor și strategiilor de dezvoltare, iar cercetările din acest domeniu reprezintă unele dintre componentele esențiale care **fundamentează deciziile**, indiferent de orizontul de timp considerat.

Mai mult, **conexiunile reciproce** ale cercetării în domeniul Amenajării Teritoriului și Urbanismului cu alte

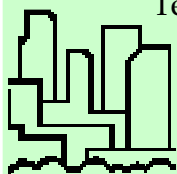
domenii de cercetare consfințesc locul privilegiat pe care cercetările din acest domeniu le pot avea în luarea deciziilor cu impact pe termen mediu și lung, la nivel regional, național și internațional, prin fundamentarea politicilor generale și sectoriale de dezvoltare.

3. Cercetare și dezvoltare spațială în România

Cercetarea în domeniul Amenajării Teritoriului și Urbanismului este orientată către un obiectiv politic major și anume **creșterea gradului de coeziune economică și socială**, în spațiul Uniunii Europene. Acestor obiective le sunt în mod necesar **subsumate direcțiile și obiectivele cercetării românești** din domeniul Amenajării Teritoriului și Urbanismului, în perspectiva conectării la procesele care vizează întărirea coeziunii teritoriale a UE.

În România se constată punerea accentului cu precădere pe activitatea de administrare a teritoriului și mult mai puțin pe aceea de dezvoltare spațială desfășurată pe baza unor strategii concepute ca urmare a valorificării rezultatelor cercetării din domeniu. De aceea, cercetarea din domeniu, deși constituie un instrument al dezvoltării spațiale, în România nu și-a găsit încă cele mai eficiente utilizări.

O trecere în revistă asupra nivelelor de aplicare a rezultatelor cercetării în domeniul Amenajării Teritoriului și Urbanism ne permite să constatăm că exista o **discrepanță între nivelul de înțelegere și în consecință a nivelului de aplicare a analizelor și sintezelor elaborate de către cercetători** fapt care constituie un **element restrictiv** al unei dezvoltări dezirabile a teritoriului dar în egală măsură și a domeniului cercetării respective.

Acest aspect poate fi identificat de regulă la nivelele unităților administrativ-teritoriale mai mici, unde **există de multe ori o fractură între rezultatele cercetării și nivelele locale de formulare și aplicare ale deciziilor** (de regulă necorelări între nivelele spațiale ale diferitelor documentații, cel mai adesea Urbanism - Amenajarea Teritoriului).

Mai mult, finanțările pentru cercetare în domeniu de la nivelul administrației locale sau acela al unor investitori sunt practic excluse, fiind posibile numai în măsura în care pot fundamenta politici locale sau obiective punctuale de dezvoltare.

Din perspectiva **aspectelor legale referitoare la cercetarea în domeniu**, Legea Amenajării Teritoriului și Urbanismului, nr. 350/2001 face o serie de precizări privind **activitățile conexe** de amenajare a teritoriului și de urbanism, care au ca obiect: **„cercetarea în domeniul amenajării teritoriului și al urbanismului și elaborarea studiilor de fundamentare a strategiilor, politicilor și documentațiilor de amenajare a teritoriului și de urbanism”**, fără însă ca acestea să constituie mai mult decât un enunț fără finalitate în zona finanțării și aplicării rezultatelor cercetării.

Alte **aspecte structurale ale cercetării și implementării rezultatelor acestora** în domeniul Amenajării Teritoriului și Urbanism în România se referă la numărul insuficient al specialiștilor, atât din zona cercetării cât și din aceea a administrațiilor locale, necesar pentru implementarea rezultatelor cercetărilor și ale politicilor.

În plus, **rețeaua națională** de cercetare în domeniu este în acest moment numai un deziderat. Situația este accentuată și de

finanțările sporadice sau puternic marcate de componenta aplicativă pe termen scurt.

4. Integrarea României în spațiul de cercetare european din domeniul Amenajării Teritoriului și Urbanismului

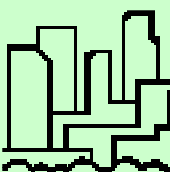
În opinia noastră, principalele componente orientate către dezvoltarea acestui domeniu al cercetării le reprezintă:

- viziunea strategică asupra dezvoltării spațiale;
- reformarea cadrului instituțional în care se desfășoară această activitate;
- reconsiderarea în sensul asigurării surselor de finanțare și cofinanțare a cercetării;
- dezvoltarea unei rețele naționale de cercetare în domeniul Amenajării Teritoriului și Urbanismului
- asigurarea și dezvoltarea cadrului formativ profesional (învățământul superior de specialitate).

O problemă specială o reprezintă **coagularea rețelelor de cercetare românești în domeniu**. O direcție o poate constitui constituirea unor **nuclee de cercetare regionale** axate pe studiul caracteristicilor de natură să evidențieze și să valorifice specificitatea și diversitatea teritorială.

Acest lucru este posibil prin **sustinerea și dezvoltarea programelor de cercetare sectorială**, care să susțină componenta aplicativă a acestora, în raport cu politicile publice. Pe cale de consecință, această abordare creează condițiile de **dezvoltare a orizontalei domeniului** la nivelul administrației publice centrale și regionale și asigurarea celei mai firești modalități de aplicare a rezultatelor cercetării.

Plecând de la aceste politici, **cercetarea teoretică din domeniu** poate fi orientată

către **dimensiunea prospectivă** a domeniului și către crearea de noi metode analitice și sinteze, de natură să susțină la nivelul conceptelor obiectivele dezvoltării spațiale.

Si nu în ultimul rând, este necesară înțelegerea de către profesioniștii din domeniu și administrații a faptului că **cercetarea** în domeniul Amenajării Teritoriului și Urbanismului și **elaborarea politicilor publice reprezintă**

aspecte complementare ale proceselor de dezvoltare teritorială.

Notă

Acest text reprezintă o sinteză a prezentării făcute de autor în cadrul conferinței: "Cercetarea teritorială europeană în sprijinul fundamentării politicilor publice - Contribuția cercetării științifice la îmbunătățirea procesului decizional din domeniul dezvoltării teritoriale" - București 25 noiembrie 2010.

Primit: 20 septembrie 2011 • Acceptat în forma finală: 1 octombrie 2011

